

Шульга Антон Дмитрович

магістрант Херсонського державного університету (м. Херсон),

Попович Ігор Степанович

доцент, доктор психологічних наук, доцент кафедри загальної та соціальної психології Херсонського державного університету (м. Херсон)

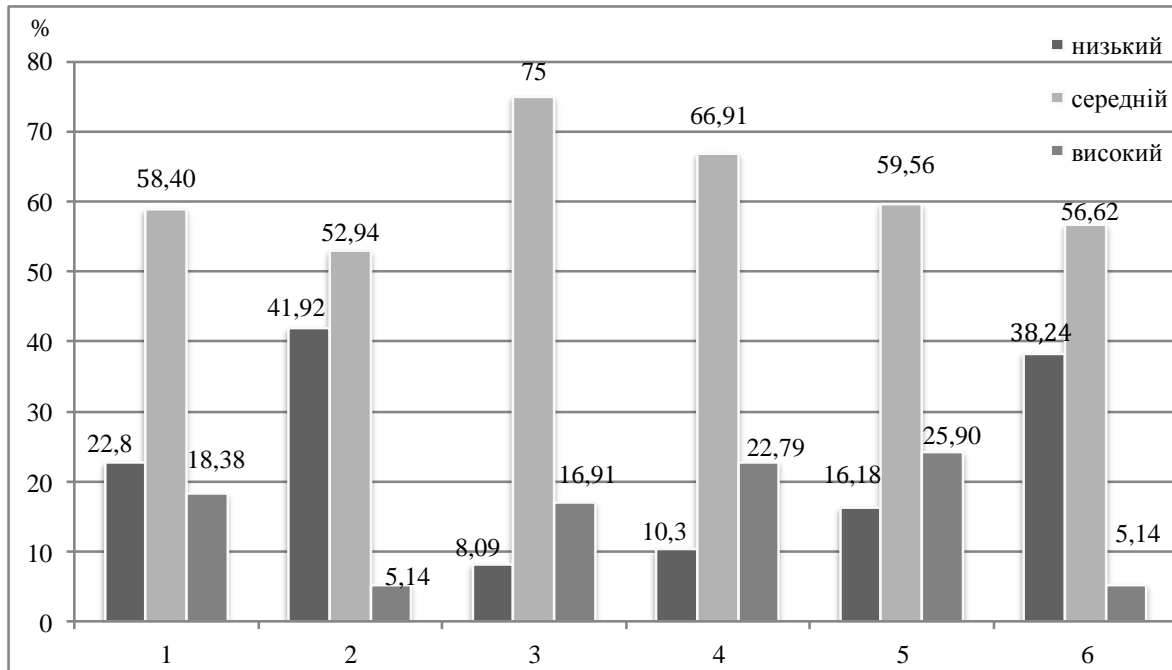
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Для аналізу мотиваційної сфери будь-якої діяльності, у тому числі і військової, необхідно, перш за все, уточнити суть і зміст базових понять. Під діяльністю розуміється своєрідна людська форма активного ставлення до оточення, зміст якої складає його доцільна зміна і перетворення. Будь-яка діяльність поєднує мету, засоби, результат і власне процес діяльності, що свідчить про її усвідомленість. Якщо підставою діяльності є свідомо сформована мета, то основа самої мети лежить у сфері людських мотивів [1; 2], ідеалів [4], очікувань [3] і цінностей [6].

Мотиваційна сфера військовослужбовців може виступати предметом наукового дослідження, оскільки людина, що постійно змінюється під впливом військової діяльності [7], адаптується [4], формується її ціннісно-смилова сфера [6]. Зміна суспільства призводить до зміни воїна, дозволяє йому як суб'єкту діяльності постійно розвиватися, долати етапи професійного становлення [5], збагачувати мотиваційно-смилову сферу своєї діяльності [1].

Проаналізуємо отримані результати емпіричного дослідження психологічних змістових параметрів мотиваційної сфери досліджуваних у такій послідовності: 1) характеристика результатів дослідження за опитувальником «Рівень домагань особистості» (В. Гербачевський); 2) характеристика результатів дослідження за тестовою методикою «Опитувальник для оцінки мотивації до досягнення мети – до успіху» (Т. Елерс); 3) з'ясування взаємозв'язків і взаємозалежностей між показниками мотивації до досягнення мети – до успіху та психологічними змістовими параметрами досліджуваних.

Мотиваційна структура особистості об'єднує: ядро мотиваційної структури; досягнення важких цілей; прогностична оцінка діяльності суб'єкта; відповідність виконуваної діяльності. На рис. 1 подано «ядро мотиваційної структури особистості».

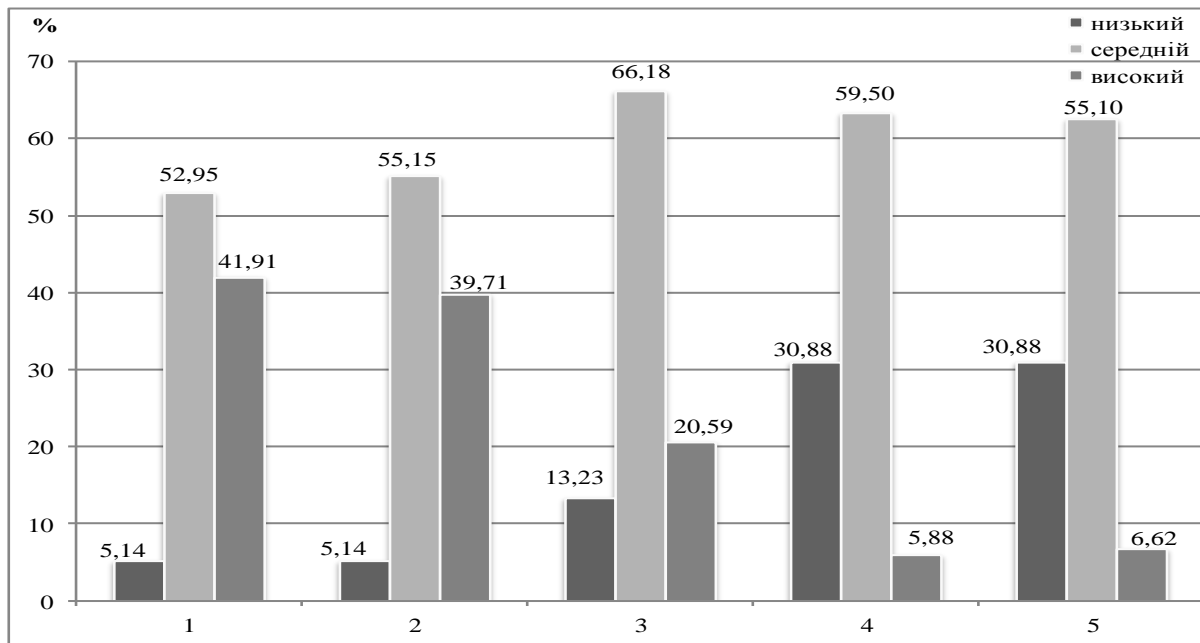
Примітка. 1. Внутрішній мотив; 2. Пізнавальний мотив; 3. Мотив уникнення; 4. Мотив змагання; 5. Мотив зміни діяльності; 6. Мотив самоповаги.

Рис. 1. Характеристика психологічних змістових параметрів «ядра мотиваційної структури особистості»

Спостерігаємо достатньо високі значення низького рівня ознак внутрішнього мотиву (22,80%) і мотиву самоповаги (38,24%), які межують зі значеннями середнього рівня вимірюваних ознак. Очікувано високі результати середніх рівнів знаходяться у межах від 52,94% до 75,00% досліджуваних, низькі рівні – 8,09 % до 38,24%, і відповідно, високим рівнем володіють від 5,14% до 25,90% досліджуваних.

Результати визначення психологічних змістових параметрів «досягнення важких цілей» показано на рис. 2. Спостерігаємо високі значення високого рівня ознак оцінка рівня досягнутих результатів (59,50%) і вольове зусилля (66,18%). Високі результати високого рівня знаходяться у межах від 5,88% до

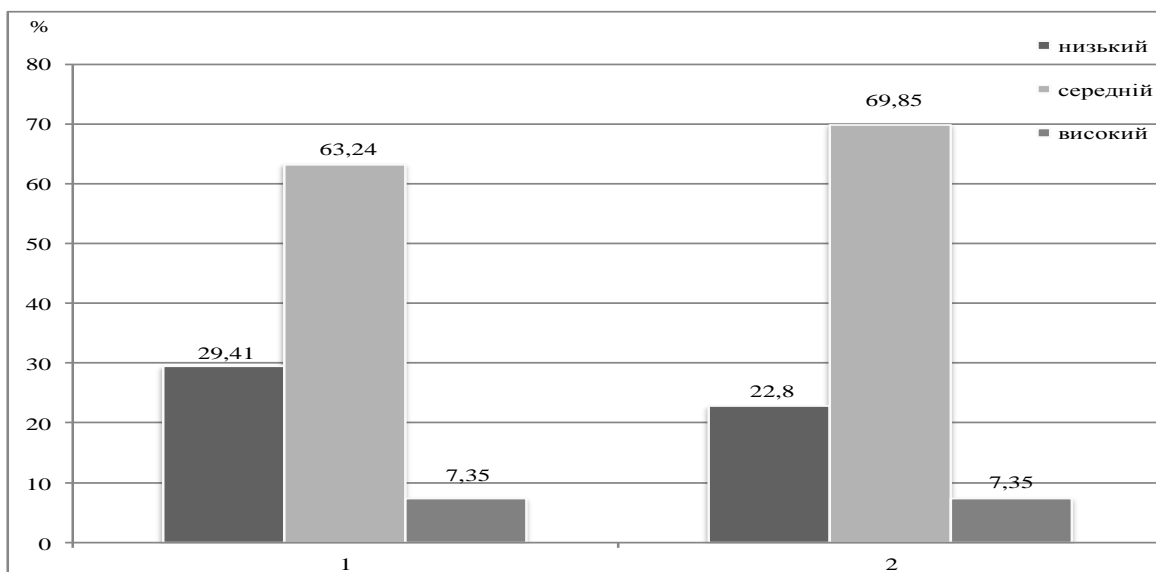
41,91% досліджуваних, низькі рівні – 5,14% до 30,88%, і відповідно, середнім рівнем володіють від 52,95% до 66,18% досліджуваних.

Примітка. 1. Значущість результатів; 2. Складність завдання; 3. Вольове зусилля; 4. Оцінка рівня досягнутих результатів; 5. Оцінка свого потенціалу.

Рис. 2. Характеристика психологічних змістових параметрів «досягнення важких цілей»

Результати визначення психологічних змістових параметрів «прогностична оцінка діяльності суб'єкта» графічно показано на рис. 3.

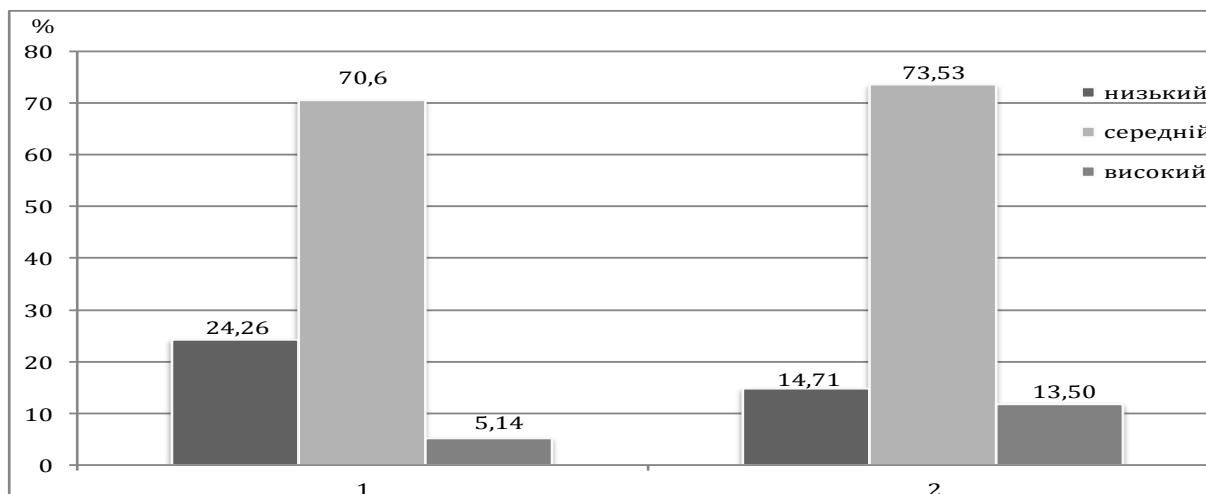

Примітка. 1. Намічений рівень мобілізації зусиль; 2. Очікуваний рівень результатів.

Рис. 3. Психологічні змістові параметри «прогностичної оцінки діяльності суб'єкта»

Спостерігаємо достатньо високі значення середнього рівня параметра «намічений рівень мобілізації зусиль» (63,24%) і параметра «очікуваний рівень результатів» (69,85%).

Результати визначення психологічних змістових параметрів «відповідність виконуваної діяльності» показано графічно на рис. 2.4.

Примітка. 1. Закономірність результатів; 2. Ініціативність.

Рис. 2.4. Психологічні змістові параметри «відповідності виконуваної діяльності»

Спостерігаємо достатньо високі значення середнього рівня параметра «закономірності результатів» (70,60%) та «ініціативність» (73,53%). Очікувано низькі результати високого рівня знаходяться у межах 5,14% і 13,50% досліджуваних, низькі рівні – 14,71% і 24,26% досліджуваних.

Результати обробки за тестовою методикою «Опитувальник для оцінки мотивації до досягнення мети – до успіху» представлено у табл. 1.

Таблиця 1

Емпіричні показники оцінки мотивації до досягнення мети – до успіху

№	Рівні мотивації до досягнення мети – до успіху	Військово-службовці n=45		Працівники мережі аптек n=32		Студенти ХНТУ n=64	
		n	%	n	%	n	%
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Низька мотивація до успіху	3	6,67	5	15,62	14	21,88
2.	Середня мотивація до успіху	15	33,33	17	53,13	20	31,25
3.	Помірно високий рівень мотивації	18	40,00	7	21,88	24	37,50
4.	Надміру високий рівень мотивації	9	20,00	3	9,37	6	9,37

Аналізуючи емпіричні дані, констатуємо, що надто високий рівень мотивації до діяльності, іноді може супроводжуватися нездатністю отримати успішний результат, так званий закон Йєркаса-Додсона. Але показники помірно високого рівня також вищі і в цілому крива розподілу значно переважає дві інші вибірки, що може свідчити про високу моральну і психологічну готовність військовослужбовців до виконання наказів і розпоряджень командування.

Метою кореляційного аналізу було визначення взаємозв'язків показників психологічних змістових параметрів з показниками оцінки мотивації до досягнення мети – до успіху. На основі отриманих статистично значущих коефіцієнтів кореляції, можна стверджувати, що оцінки мотивації до досягнення мети – до успіху позитивно впливає на такі психологічні змістові параметри мотиваційної сфери особистості, як внутрішній мотив ($r_s=0,281$; $p<0,01$), пізнавальний мотив ($r_s=0,181$; $p<0,01$), мотив змагання ($r_s=0,231$; $p<0,01$), мотив самоповаги ($r_s=0,481$; $p<0,05$), значущості результатів ($r_s=0,481$; $p<0,05$), складності завдання ($r_s=0,341$; $p<0,05$), вольового зусилля ($r_s=0,341$; $p<0,05$), оцінки досягнутих результатів ($r_s=0,181$; $p<0,01$) і очікуваного рівня результатів ($r_s=0,181$; $p<0,01$). Вище подані кореляції є позитивними і значущими, у всіх решти ми не спостерігали позитивного значущого зв'язку.

Висновок. Здійснивши аналізування отриманих результатів емпіричного дослідження психологічних змістових параметрів мотиваційної сфери досліджуваних, з'ясувавши взаємозв'язки і взаємозалежності між показниками мотивації до досягнення мети – до успіху та психологічними змістовими параметрами досліджуваних ми підійшли до створення тренінгової програми для формування мотивації особистості до досягнення успіху, що складатиме перспективу наших наукових пошуків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Занюк С. С. Психологія мотивації : монографія / С. С. Занюк. – К. : Либідь, 2002. – 304 с.

2. МакКлелланд Д. Мотивация человека / Д. К. МакКлелланд. – СПб.: Изд-во «Питер», 2007. – 672 с.
3. Попович І. С. Психологія соціальних очікувань особистості : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. психол. наук : спец. 19.00.05 «Соціальна психологія; психологія соціальної роботи» / І. С. Попович ; СНУ імені Володимира Даля МОН України. – Сєверодонецьк, 2017. – 40 с.
4. Попович І. С. Роль соціально-психологічних очікувань у професійному становленні та розвитку особистості / І. С. Попович // Зб. наук. праць : філософія, соціологія, психологія. – Івано-Франківськ : Вид-во ДВНЗ «ПНУ імені Василя Стефаника», 2015. – Вип. 20. – Ч. 2. – С. 213–220.
5. Попович І. С. Соціальні очікування особистості як регулятор соціально-психологічної реальності / І. С. Попович // Актуальні проблеми психології : зб. наук. праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – К. : Фенікс, 2016. – С. 138–143.
6. Попович І. С. Феномен ціннісно-орієнтаційної єдності в групі курсантів / І. С. Попович // Проблеми заг. та пед. психол.: зб. наук. праць Ін-т. психол. імені Г. С. Костюка АПН України. – К.: 2002. – Т. IV. – Ч. 5. – С. 203–209.
7. Ягупов В. В. Військова й соціальна психологія: навч. посіб. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2000. – 522 с.